

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVIII. Regula decima: positive dubius, in æquali utrimque
prohabilitate, ponere nequit actionem dubiæ honestatis sub prætextu
quod, in ejusmodi dubio, homo sit in possessione suæ libertatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

re tenebitur nisi ab infidelitate, cujus ipsi certa est falsitas. At quamdiu in sua manet infidelitate, ductus opinione probabili, licet contraria opinio ipsi appareat probabilior, certa ipsi non est infidelitatis suae falsitas. Non tenetur ergo eam abjicere, nec nostram (licet vitam sibi probabiliorē) recipere. Aequē enim obtendere potest fidem nostram (non obstante illa probabilitate) non esse sufficienter sibi promulgatam, quam Adversarii prætendunt, legem prohibentem non esse sibi sufficienter promulgatam, licet probabilius cognitam.

Septimum inconveniens est, quod ne quidem materialiter peccarent, qui facerent contra legem reverā existentem, ducti opinione probabili de non existentia illius, non obstante æquali vel majori in contrarium probabilitate, quamdiu lex illa non foret certò & evidenter cognita, sed probabiliter dumtaxat. At hoc est contra sensum omnium, ipsorum etiam Adversariorum, secundum quem illi ipsi materialiter peccant contra legem existentem (cognitam) qui contra eam faciunt ex invincibili ignorantia ipsius. Probatur sequela majoris, quia lex sufficienter non promulgata, non est lex, nec habet essentiam legis (ut constat ex communi legis definitione) ergo faciens contra illam, non facit contra legem. Non peccat autem materialiter contra legem, nisi qui facit contra legem, sive contra id quod habet essentiam legis.

Ex his perspicuum est, dici non posse cum subtili Recentiore in Apologemate retorto dub. 7. n. 326. & 327. legem non esse sufficienter promulgatam, nec proinde necessariò servandam, quamdiu invincibiliter ignoratur, an sit certò lata. Aliàs consecutaria forent omnia allata inconvenientia. Quia omne quod non impingeret evidenter in legem obligatoriam evidenter, licitum foret; sicut & omne solum probabiliter licitum, licet de ista probabilitate non nisi probabiliter constaret. Consecutaria quoque forent duæ illæ propositiones ab Innocentio XI. damnatæ, scilicet tertia & quarta n. 294. & 295. relatæ, ut ex præmissis constat. Ad hoc ergo ut lex necessariò servanda sit, secundum leges prudentiæ, necessaria non est certa notitia existentia ipsius; sicut ad hoc ut infidelitas necessariò abjicienda sit, secundum regulas prudentiæ, necessaria non est certa notitia falsitatis ipsius.

CAPUT XXVIII.

Regula decima: positivè dubius, in equali utrimque probabilitate, ponere nequit actionem dubia honestatis sub prætextu quòd, in ejusmodi dubio, homo sit in possessione sua libertatis.

298 USque adèd Recentiores Probabilistæ extendunt hanc juris regulam: *in dubio, sive* (ut habetur L. *in pari ff. de reg. juris, & Tom. I.*

reg. 65. juris in sexto) *in pari delicto, vel causa, melior est conditio possidentis.* Et istam: *Bona fidei possessor, sine plena & evidenti probatione removeri non debet, L. 1. ff. de condition. insert.* ut velint eam non solum habere locum in materia justitiæ, humanis legibus subjecta, sed universim in omni materia, & in omni dubio juris, an aliquid prohibitum sit, vel non sit. Hoc ipso namque quòd lex prohibens plenam evidentiq̄ probatione non probatur, voluntas (inquiunt) est in possessione tuæ libertatis; atque adèd facere potest, quod lubet. Quod hæc ratione probat Terillus de consc. probab. q. 23. n. 46. post Esparzam: "Evidens est voluntatem esse sui juris," & ex naturali suæ conditionis excellentia esse in plenissima possessione domini, tam quoad actus suos, quam quoad actus cæterarum potentiarum ipsi naturaliter subjectarum, & quoad usum rerum externarum. A qua possessione, in qua quisque nascitur, deturbari non debet, "nisi pari evidentiâ constet, usum hujus domini aliquâ lege sibi restringi. Neque enim quisquam incertas juris certi limitationes, seu exceptiones tenetur admittere." Porro leges omnes, non solum naturales, sed etiam positivæ, sunt quædam limitationes & exceptiones juris ac domini, quod naturaliter competit homini... Ergo donec pari certitudine constet legem aliquam restringentem dominium naturale ejusque usum existere, non tenetur homo talem legem admittere. "Hæcenus ille.

Mirum est autem, tam levi fundamento, 299 quam graves & periculosas questiones decidant (ait Illustriss. D. Fagnanus ad cap. *ne innumeris de constitut. n. 174.*) imprimis omne illud esse licitum, quod plenam & evidenti probatione non demonstratur illicitum. Hoc enim (ut pote ex illa Terilli atque Esparzæ ratiocinatione manifestè consecutarium) Caramuel infert, uti vidimus cap. præcedenti, & Prolegom. 1. c. 8. Si autem hoc verum sit, omnia ferè controversa erunt licita. Cùm vel nulla, vel vix ulla demonstratio sit in rebus controversis. Igitur quia *his temporibus eò res perducta est, ut nullus ferè sit articulus in moralibus, in quo non sit varietas vel contrarietas opinionum* (ait Fagnanus) vixque ullæ sunt leges, circa quas adinventæ non sint subtiles exceptiones, limitationes, & benignæ, ut vocant, interpretationes, sensum legis eo ipso incertum, obscurumque reddentes, quo plenam evidentiq̄ demonstratione difficulter subvertibiles: Esparziana, Terillianaque ratiocinatio illa latissimum aperit campum evertendis, mangonizandis, limitandisque omnibus penè legibus, sicut & invehendis innumeris laxitatibus, & corruptelis, prout eodem Prolegomeno 1. cap. 8. monstravimus.

Sed & ipsimet Noviores Probabilistæ ex al- 300
lata juris regula non dubitant sequentes inferre decisiones, apud eundem Fagnanum lo-

- co citato. Primò, quòd dubius, an incidit in excommunicationem, sive dubium sit juris, sive facti, non debet se habere pro excommunicato, nec tenetur petere absolutionem. Quia cum sit in possessione communicandi cum fidelibus, non debet in dubio eam possessione privari. Sanchez in Decal. to. 1. l. 1. c. 10. n. 56. Layman l. 1. tr. 5. c. 5. §. 4. n. 38.
- 301 „ Secundò, quòd eadem ratione dubitans, an lex imponens pœnam excommunicationis sit usu recepta, potest judicare, non esse usu receptam, & contra legem operari, nec propterea incidit in excommunicationem. . . . Salas p. 2. q. 21. tr. 8. disp. un. sect. 18. n. 169.
- 302 „ Tertio, quòd Confessarius dubitans, an casus sit reservatus, potest ab illo absolvere. Suarez de Censur. to. 5. disp. 40. sect. 6. n. 4. Et de Relig. to. 2. l. 4. c. 15. Sa, verbo *casus reservati* n. 5.
- 303 „ Quarto, quòd qui dubitat, an commiserit peccatum mortale, non tenetur illud confiteri. Præpositus 3. p. q. 5. de integrit. confess. dub. 3. n. 117. Henriquez in Sum. l. 1. de Euchar. c. 45. n. 3.
- 304 „ Quintò, quòd dubitans de legitima potestate Prælati, non tenetur illi obedire. Salas ubi supra n. 78.
- 305 „ Sextò, quòd dubitans, an beneficium sit tenue, non tenetur officium recitare. Salas ibidem sect. 17. n. 154. in fine.
- 306 „ Septimò, quòd dubius, in die Jovis, an transacta sit media nox, potest tutâ conscientia comedere carnes. At verò, in die Sabbathi, dubitans similiter an media nox non excesserit, carnes comedere non potest. Sanchez de matrim. to. 1. l. 2. disp. 41. n. 36. Villalobos in Summa to. 1. tr. 1. disp. 21. num. 7. Rationem disparitatis afferunt planè ridiculam, quia in primo casu, cum in die Jovis unusquisque possideat suam libertatem vescendi carnibus, in dubio manuteneri debet in ea possessione, contra diem Veneris, seu contra præceptum abstinentiæ, pro quo nulla est possessio. Et propterea comedens non peccat: cum in pari causa melior sit conditio possidentis. In secundo autem casu, in die Sabbathi possessio stat pro præcepto. Unde peccat, qui carnes comedit, quia spoliatur Sabbathum, seu præceptum, suâ possessione abstinentiæ à carnibus. „ Hactenus Illustriss. Fagnanus.
- 307 Ad obviandum hisce abusibus & corruptelis, ob ingens rei momentum animus est securim ad radicem ponere, sive penitus evertere doctrinam, ex qua Noviores illi Authores tam absurda consecratoria derivarunt, eumque in finem duo demonstrare. Primò, doctrinam illam suâ novitate suspectam esse & infundatam, protusque irrationabilem. Secundò, regulam de meliori conditione possidentis, solum procedere in materia subjecta potestati Reipublicæ. Et ne in ea quidem universim. Multò proinde minùs universim in omni materia. Decipi proinde eos, qui aiunt, quòd *possessio est titulus aequè universalis, ac ipsa*

libertas. Quod quidem posterius demonstrabimus capite sequenti. Prius verò capite præfenti.

Itaque doctrinam illam suâ novitate suspectam esse demonstratur 1°. ex eo quòd omnibus Majoribus nostris incognita fuerit, nec unquam à sanctis Patribus, nec à SS. Pontificibus adhibita in responsis suis ad innumera dubia, sibi à fidelibus proposita; sed adhibita doctrina diametraliter adversa, tamquam necessario sequenda, nimirum quòd *in dubiis via tutior sit eligenda*, ut ostensum est supra. Doctrinam verò istam, illi diametraliter adversam, non tradidissent, si novitiam illam Probabilitatum doctrinam veram credidissent; multò minùs si eam consensissent conscientiarum tranquillitati necessariam, prout ipsi prædicant. Neque enim doctrinam tam utilem necessariamque Ecclesiæ suæ Spiritus sanctus occultasset, nec Ecclesia fidelibus tanto tempore invidisset, ut ne verbum quidem in favorem ipsius, ex ore vel calamo SS. Pontificum vel sanctorum Doctorum excidisset.

2°. ex eo quòd doctrina illa ad nihilum redigat sacratissimam regulam, à SS. Pontificibus & sanctis Doctoribus traditam, de tutiore via in dubiis eligenda, quam divina Scriptura, quam traditio, quam facti Canones, quam perpetuus Ecclesiæ usus, quam denique naturalis æquitatis leges consecraverunt, ut probavimus à cap. 15.

3°. ex eo quòd novitiæ illi doctrinæ congruar querela Alexandri VII. in præmio Decreti de die 24. Septemb. 1665. *In rebus ad conscientiam pertinens, modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens irreptura esset christiana vita corruptela*. Cum istius querelæ iustitiam manifestam faciant absurda consequentiæ num. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. & 306. deductæ, illa maxime, quòd illud omne licitum foret quod plena & evidenti demonstratione non probatur illicitum. Quam ex doctrina illa consecratoria esse, constat ex Terilliana ratiocinatione num. 298. producta. Hinc autem consequens foret, omnia, vel ferè omnia in moralibus controversa, quamlibet laxa, fore licita. Cum plena & evidenti demonstratione vix aut ne vix quidem probari queant illicita, hoc præsertim tempore, quo nimia ratiocinatio & subtilitas adeò invaluit, ut penè omnia, quamlibet olim indubitata, in dubium & controversiam hodie reducantur; clarissima quæque scholasticis tricis, distinctionibus, exceptionibus, cavillationibus & confictis glossis obscura reddantur; illæ etiam demonstrationes, à plerisque Novioribus ut indemonstrationes habeantur, quibus vel ipsam Dei existentiam, animarum nostrarum immortalitatem, aliæque ejusmodi Christianæ Religionis principia, sancti Doctores, & omnes passim Majores nostri demonstrarunt, demonstrati que crediderunt.

311 4°. dum novitiâ illâ doctrinâ, velut novaculâ, Noviores Probabilistæ innumeras agendi omittendique abradunt obligationes, tantò magis vereri debent, ne novacula illa acuta faciat dolum, quantò inanius est illius doctrinæ fundamentum. Quod reverà inanissimum est: utpote fundatum in suppositione inanissima, quæque nihil aliud est, nisi mera petitio principii. Dum enim Probabilistæ arguunt, in dubio, an actio sit vel non sit prohibita, meliorem esse conditionem voluntatis libertatem suam possidentis, supponunt voluntatem in ejusmodi dubio esse in possessione agendi quod lubet, in eaque suppositione se fundant. At suppositio ista nihil aliud est, nisi mera petitio principii. Tunc quippe principium petitur, dum idem per idem probatur, vel per id quod in quæstione est. Dum autem Probabilistæ probant, voluntatem, in ejusmodi dubio, abstinere non debere ab actione, de qua dubium versatur, quia voluntas tali in dubio est in possessione suæ libertatis; probant idem per idem, vel per id quod in quæstione est, seu hîc & nunc controversum. Quia, dum probant, voluntatem, in ejusmodi dubio, abstinere non debere ab illa actione, quia est in possessione libertatis eam ponendi: perinde est, ac si probent, voluntatem posse actionem illam licitè ponere, quia potest illam licitè ponere, sive quia habet potestatem, vel facultatem eam licitè ponendi (quod est idem per idem probare, & pro ratione adferre ipsissimum quod in quæstione est) dum enim probant, voluntatem posse licitè actionem illam ponere, quia est in possessione libertatis eam ponendi, sermo non est de libertate physica (quæ manet sub certitudine prohibitionis) nec de possessione illius; sed sermo est de libertate morali, id est de potestate ponendi licitè. Quam libertatem possidere nihil aliud est, nisi eam habere, nec habere evigoratam, sed vigentem. Sicut possidere libertatem moralem ambulandi, legendi, currendi, &c. nihil aliud est, nisi posse licitè ambulare, legere, &c. Nec eam aliter exponere possunt Adversarii: cum libertatis moralis possessio, non sit possessio legalis, sive ad sensum certò cognoscibilis, definirique solet, *rei detentio, corporis, animi, & juris adminiculo*. Nec proinde aliter exponi possit, nisi modo dicto. Quis autem non videt, quòd probare hanc propositionem: voluntas licitè potest actionem illam ponere, quia habet vigentem potestatem eam licitè ponendi, sit merissima petitio principii? Cum, hoc ipso quòd in quæstione est, an voluntas eam licitè ponere possit, in quæstione sit, an voluntas habeat vigentem potestatem eam licitè ponendi? Exponant Probabilistæ, quomodò libuerit, suam præsentam libertatis moralis possessionem (si allatæ expositioni fortasse non acquiescant) ex propria ipsorum expositione liquidò apparebit, idem per idem ab ipsis probari, vel per æquè controversum. Evidenter ergo pe-

Tom. I.

tunt principium! Inanissimum proinde est doctrinæ ipsorum fundamentum.

5°. non solum inanissimum est, sed & falsissimum. Cum eo ipso nulla sit, in voluntate humana, possessio libertatis moralis, quo probabiliter dubia est prohibitio legis. Ob duplicem rationem. Prima est, quia eo ipso quo rationabiliter dubia est legis prohibitio, & get obligatio servandi leges dubitantium, abstinendi utique ab eo quod dubites, æquum sit, an iniquum; cavendique peccati, seu prævaricationis legis periculum. Secunda est, quia certissimum est, hominem non esse, nec unquam fuisse liberum libertate absolutâ, sed, à primo momento, divinis ac humanis legibus subiectâ. Certissimum proinde, nullam esse in homine possessionem libertatis moralis, nisi dum nulla est prohibitio divinæ vel humanæ legis, nec probari posse libertatis moralis possessionem, nisi probetur nullam esse legis prohibitionem. Hoc namque homo ante omnia debet inspicere, ut suâ uti possit libertate. Quid enim rationi & æquitati consonantius, quàm ut voluntas hominis voluntatem non præeat Creatoris, sed sequatur, videaturque proinde, ante omnia, quid sibi permittat voluntas divina: utpote omnis humanæ voluntatis regula. Quæ, cum regulato suo prior sit, nec humanam voluntatem regulare possit, nisi sufficienter præcognita sit; nulla esse potest in homine moralis possessio libertatis, nisi sufficienter præcognita sit permissio divinæ voluntatis. Quamdiù ergo sufficienter non innotescit permissio divina, in possessione esse nequit libertas humana, sed lex, quâ Deus homini dicit: *Nihil facias, absque permissione mea, tibi sufficienter proposita: utpote à qua, tamquam à mensura & regula sua, dependet omnis voluntas, & moralis libertas tua*. Quæ lex cum certa sit, tamdiù viget, & (si locum hîc habeat possessio) tamdiù certa est possessio ipsius, id est tamdiù certam vim obtinet, quamdiù certa non est divina permissio, certòque moraliter præcognita. Quia, ut ipsimet Probabilistæ arguunt, admittenda non est certi juris exceptio, nisi certa. Et hoc tradit Tertullianus in lib. de corona militis, & in exhort. ad castitatem, dum objicenti: *quod non prohibetur, ultrò permissum est*. Respondet: *immò prohibetur, quod non ultrò permissum est*: id est centeri debet prohibitum, quod non constat esse permissum. Quia prius est quidpiam esse divinâ voluntate permissum, quàm sit homini licitum.

6°. hoc ipso quo dubia est legis prohibitio, sufficienter non innotescit divinæ voluntatis permissio. Ergo hoc ipso quo dubia est legis permissio, in possessione est proximè dicta lex divina, non libertas humana.

7°. hoc ipso quo dubia est legis prohibitio, certa esse non potest libertatis moralis possessio, sed vel certò nulla (uti probavimus) vel ad summum incerta & dubia. Sed dubia possessio meliorem in dubio non facit

E e e e z

possidentis conditionem. Igitur ex regula illa juris, *in pari causa melior est conditio possidentis*, Adversarii perperam arguunt, meliorem esse conditionem libertatis, in dubio de prohibitione legis. Minor & consequentia perspicua sunt veritatis: cum ne possessio quidem rerum externarum meliorem in dubio faciat conditionem possidentis, nisi certa sit & manifesta, uti docent Legistæ omnes, & Canonistæ, & aperte supponunt leges, dum aiunt, *quod possessor bona fidei sine plena & evidenti probatione removeri non debet*. Neque enim plenam evidentemque probationem requirunt ad removendum possessorem incertum ac dubium, sed ad removendum possessorem certum indubitatumque. Enimvero ubicumque possessio incerta & ambigua est, incertum est, ambiguumque an regula illa, *in pari causa melior est conditio possidentis*, non sit de subiecto non supponente. Et ideo possessio dubia nihil facit ad deponendum dubium, nec ad faciendam conditionem possidentis meliorem, nisi pro possessione ipsius sit præsumptio juris: utpote quâ deficiente, possessio in dubio non præsumitur, nisi probetur certo facto præsentis vel præteriti, cum animo detinendi sibi rem non prohibitam possideri. Cum tale factum involvat possessionem. Et ideo dubius an possideat, se gerere non potest pro possidente; sed ita se gerere debet, ac si possessor non esset, nisi pro possessione ipsius stet præsumptio juris, ut antè dixi.

315 Sola proinde major indiget probatione. Probatur autem, tum quia, ubi dubia est prohibitio legis, possessio libertatis moralis nec certa est experimento sensuum (uti possessio rerum corporalium) nec nullo argumento certo demonstrabilis, neque hæcenus demonstrata, prout liquidò apparebit ex perspicua solutione argumentorum, quibus eam Probabilistæ demonstrare conantur. Tum quia libertas moralis hominis dependet à lege permittente, nec se extendit ad actiones lege prohibitas, sed eo ipso non existit, quo existit lex prohibens. Dubium ergo legis prohibentis, eo ipso est dubium libertatis moralis. Quemadmodum enim certa eo ipso est non existentia libertatis moralis, quo certa est prohibitio legis; & eo ipso probabilior & probabilis non existentia libertatis moralis, quo probabilior & probabilis est prohibitio legis: sic eo ipso dubia est existentia, seu possessio libertatis moralis, quo dubia est prohibitio legis...

316 8°. in dubio de re humanæ potestati non subiecta non permanere, nec possideri eandem, quam prius, moralem agendi libertatem, innumeris demonstratur exemplis.

Primò namque libertas pergendi in usu & possessione celebrandi Missam, non perseverat eadem quæ prius, sed eliditur, accedente rationabili dubio de valore suscepti sacerdotii, ut si Titius, qui diù tamquam Sacerdos bonâ fide celebravit, rationabiliter dubitare incipiat, an Episcopus incognitus (à quo or-

dinatus fuit) verè fuerit Episcopus. cap. *Presbyteri*. dist. 68.

Secundò, libertas celebrandi in certa Ecclesia, vel altari, in quo vel qua licitè hæcenus celebrasti, eliditur superveniente rationabili dubio de illius consecratione, prout ex traditione Ecclesiæ D. Gregorius docet l. 12. Registri indict. 7. c. 31.

Tertiò, libertas coram Deo gerendi te pro baptizato, eliditur in dubio rationabili de valore Baptismi, tamen diù bonâ fide te gesseris pro baptizato, ut idem Pontifex tradit ibid.

Quartò, libertas omittendi actum contritionis secundum omnes eliditur in dubio de peccato mortali commisso.

Quintò, libertas ducendi Bertam eliditur in dubio de copula habita cum consanguinea ipsius. cap. *juvenis* de sponsal.

Sextò, libertas jaculandi in dæmetum eliditur in dubio an animal ibi se movens, homo sit, an fera; sicut libertas manducandi cibum, vel bibendi potum, in dubio an sit veneno infectum. Ut Doctores omnes conveniunt.

Quemadmodum ergo hæc in casibus, aliis 317 que ejusmodi, possessio libertatis, seu libertas moralis, non perseverat in ejusmodi dubio, nec in eo melior est conditio hominis libertatem possidentis, sed econtrâ melior est conditio legis prohibentis in primo casu, nequis se exponat periculo celebrandi sine sacerdotio. In secundo, nequis se exponat periculo celebrandi in Ecclesia non consecrata. In tertio, nequis se exponat periculo recipiendi cætera Sacramenta, vel moriendi sine Baptismo. In quarto, nequis se exponat periculo privationis remedii, sine quo mortale non remittitur. In quinto, nequis se exponat periculo matrimonium invalidè contrahendi, ac per consequens fornicandi, vel incestuandi. In sexto, nequis se exponat periculo homicidii vel suicidii. Sic in dubio de prohibitione legis, possessio libertatis, seu libertas moralis, non perseverat, nec melior est conditio hominis libertatem possidentis, sed melior est conditio legis prohibentis, nequis exponat se periculo prævaricationis legis, adeoque peccati.

Definat proinde Terillus, desinant alii Authores novitiæ doctrinæ, vociferari 1°. hominem in dubio, an actio prohibita sit, esse in certa possessione libertatis, in eaque permanere, donec pari certitudine constet de lege libertatem auferente. 2°. prohibitionem esse libertatis exceptionem: ideoque incertam prohibitionem certæ possessioni libertatis non derogare. Quia admittenda non est certi juris exceptio, nisi certa. Nec certa abstinendi obligatio provenire potest à prohibitione incerta.

Perperam enim supponunt, hominem in 318 dubio, an actio prohibita sit, esse in certa possessione libertatis. Hoc autem negamus, & falsissimum esse ostendimus. Proinde prin-

cipium istud practicum; *in dubio melior est conditio possidentis libertatem agendi*, inutiliter ab ipsis contra nos usurpatur. Quia principium istud seipsum destruit, dum pro fundamento, & veritate concessa, assumit quod falsissimum est, nimirum in dubio de prohibitione legis possideri moralem libertatem, ac propterea meliorem esse possidentis conditionem. Cum tamen falsissimum sit in ejusmodi dubio possideri & permanere moralem libertatem; pluribusque rationibus & exemplis monstratum sit, non solâ certitudine, sed & rationabili dubio superveniente, priorem libertatem moralem auferri, prætenfamque possessionem amitti. Unde sic efficaciter arguimus: in dubio de prohibitione legis, non possidetur, sed amittitur prior libertas moralis, ut manifestum est ex dictis. Ergo in dubio de prohibitione legis, non est homini liberum ponere actionem dubie honestatis.

320 Ad 1. itaque respondeo omnino negando antecedens. Neque enim homo tunc est in certa possessione libertatis, sed Deus in certa possessione legis, quâ vetat homini 1.º. ne quidquam faciat absque sua permissione, sibi sufficienter nota. 2.º. ne quidquam agat, de quo dubitet æquum sit, an iniquum. 3.º. ne se exponat morali periculo prævaricandi legem suam. Retorqueo proinde argumentum: in ejusmodi dubio Deus est in certa possessione legis de qua proximè. In ea ergo manet, donec pari certitudine constet de divina permissione; de indubitata actionis honestate, de non existente periculo prævaricationis legis divinæ. Cum enim admittenda non sit certi juris exceptio, nisi certa, adversus certitudinem dictæ legis admittenda non est possessio libertatis, nisi certò probata.

321 Ad 2. nego suppositum, in eo utique dubio certam esse possessionem libertatis. Quæ vel certò nulla est, vel ad summum dubia. Cum idem sit dubitare, an actio aliqua sit lege prohibita, seu peccaminosa; ac dubitare, an sit homini moraliter libera. Neque enim moraliter libera esse potest, si prohibita; neque homo certus esse potest de morali ad illam faciendam libertate, si certus non sit de non prohibitione. Nec certò præsumere potest prohibitionem non existere, ex eo quòd (post debitam inquisitionem) certò non appareat. Quia certum est legem posse (post debitam inquisitionem) certò non apparere, licet verè existat. Jus enim cognoscendi legem ad se pertinentem, homini competeat in statu innocentie; in quo proinde dicere potuisset, si lex esset, mihi certò appareret. Verum obscuratâ ratione per peccatum originale, homo tantam ignorantiam contraxit in penam, ut ne sanctis quidem Doctoribus lex quoad puncta abstrusa, cognitu difficilia, certò semper appareat, post adhibitam maximam inquirendi diligentiam. Circa quæ exortor rationabili dubio, v. g. an aliquis contractus sit usurarius, certa abstinendi obligatio

non provenit ex lege directa, de qua dubitatur, sed ex certa & indubitata lege reflexa; de qua num. 320.

CAPUT XXIX.

Amplius consutatur novitia doctrina (de possessione libertatis, in dubio de prohibitione legis) ex eo quòd regula juris, in pari causa melior est conditio possidentis, non procedat in materia humana potestati non subiecta; sed in sola materia, subiecta potestati Republicæ, vel Ecclesiæ. Et ne in ea quidem universim (tameis materia sit iustitia) sed in ea solùm, in qua sit ipsa disposita.

EX præfenti assertionem (quam cum Vasquez, 322 Azorio, &c. potior pars Probabilistarum admittit) constabit Recentiores Probabilistas stupendum in modum abuti regulâ illâ juris, dum aiunt possessionem quæ (in pari aliunde causa) meliorem efficit possidentis conditionem, esse titulum æquè universalem, ac ipsam libertatem, ita ut quoties rationabile dubium est, an actio sit lege prohibita, libertas sit in possessione, non lex, meliorque proinde sit conditio libertatis, quàm legis, etiam divinæ ac naturalis. Quo uno verbo, ut homines faciant liberos, faciunt quodammodò exleges & sacrilegos (ut scitè Vincentius Baronius ait) innumeraque summi momenti dubia ex regula illa resolvunt in omni materia, etiam humanæ potestati non subiecta, in qua regulam illam non procedere constat 1.º. ex dictis.

2.º. constat ex eo quòd non benè arguant 323 à possessione in materia iustitiæ, humanæ potestati subiecta, ad materiam aliarum virtutum, potestati illi non subiectam. Cur enim melior est conditio possidentis in materia iustitiæ? quia, dum Petrus & Paulus v. g. apud Iudicem litigant de proprietate fundi, &c. expensis rationibus utrimque allegatis, Iudex eas reputat æquales, sed Petrus ultra rationes allegat pro se possessionem fundi, possessio, ad sensum manifesta, ceteris paribus, est titulus sufficiens ad iudicandum pro Petro, potius quàm pro Paulo, propter insignia privilegia, jure gentium, consensuque omnium nationum, concessa possessori. Cum enim jura partium, in pari causa, cognitu difficilia sint, ad finiendas lites, sumptus impediendos, & ob publicam tranquillitatem, jure gentium dispositum est, ut ubi jura paria sunt, & non potest veritas deprehendi, ille præferatur, qui, cum sit æqualis jure, potior est possessione. Sic enim disponi conveniebat, tum ut homines securi essent in rerum suarum pacifica possessione. Tum ob publicam tranquillitatem, ad quam plurimum referebat, res externas eodem quo constitutæ sunt ordine permanere, nec mutationem admittere, nisi de consensu partium, vel in majus bonum (cum aliàs immutatio ordinis constituti solita sit adferre ali-